

OVO JE UKRATKO - POKUŠAJMO BITI KRATKI!

U svojim je prvim godinama (rođen je u studenom 1992.) "Ukratko" bio zaista kratak i malen - donosio je samo članciće od nekoliko redaka. Poslije smo postali "rječitiji" - a neki kažu i dosadniji... Evo, ponudit ćemo za promjenu stranicu-dvije u starom stilu... Teme su zbrda-zdola, ali nadamo se da su zanimljive...
A. Žic

ŠTO JE S PLAĆANJEM RECEPATA I PREGLEDA?

Prvo su gluhi čuli da kao korisnici naknade za tuđu pomoć imaju pravo biti oslobođeni 10-kunskih taksi u liječničkim ordinacijama. Rečeno im je da trebaju samo čekati "oslobodilačke" plave kartice koje će stići poštom. Pojedinci su zaista dobili kartice pa više ne plaćaju. Ostali... čekaju i čekaju! A kartice ili informacije ne stižu, čak ni onima s 80 i više postotaka tjelesnog oštećenja... Strpljiv je ovaj gluhi narod, vjeruje svom Savezu, vjeruje teleteks informacijama, i zato - čeka ...rogobori i - plaća! Ne plaćaju samo oni koji su po nekom lutrijskom sustavu oslobođeni, ili oni koji imaju dobrodušna liječnika što od njih ne traži svojih deset kuna... Savez misli na svoje članstvo, čujemo da dogovara sastanke u Ministarstvu zdravstva, ali se stalno odgađaju. Do sljedećeg Ukratkog, nadajmo se, znat ćemo na čemu smo, a dotle pazimo na zdravlje, da bi nam i novčarke bile zdravije i deblje.

HOĆEMO LI NA SVJETSKI KONGRES GLUHIH U MADRIDU?

Objavljen je program Svjetskog kongresa gluhih koji se održava u ljeto 2007. Uskoro će, u izdanju našeg Saveza, izaći brošura sa svim informacijama o Kongresu. Nakon Australije, Kanade, Japana...evo konačno jedan Kongres SFG malo bliže. Sjećamo se kako su se nekad, u organizaciji Saveza, na Kongrese u Pariz, Varšavu, Varnu, ali i u Washington, vozili autobusi, pa i zrakoplovi, puni naših gluhih - koji su sami plaćali-otplaćivali put. Nažalost, saznajemo da su Španjolci odredili astronomske cijene kotizacije i boravka pa ne znamo hoće li zajedničko putovanje biti moguće. Navodno je u pitanju dobivanje sredstava čak i za put dvoje službenih delegata Saveza. Hoće li tako i ovaj Kongres, kao nekoliko prethodnih, umjesto da posluži afirmaciji Hrvatske, ostaviti dojam o nama kao sirotinjskoj zemlji kojoj nema mjesta među bogatim susjedima u Europi i ostalom svijetu? Ili se možda ipak nešto iskombinira pa da pokažemo brojnijim posjetom kako nas ima još Hrvata?

INTERNET - HRVATSKIM GLUHIMA DALEK SVIJET!

Na web stranicama Svjetske federacija gluhih daje se adresa weba Hrvatskog saveza gluhih, ali već godinama tkogod je pokuša otvoriti proći će ga veselje, jer je informacija - lažna! Savez dosad nije imao svojih stranica! Mogu se samo čitati stare stranice CroDeafWeba patra Jeronima Bana, iako na njima već mjesecima, ako ne i godinu dana, nema novih priloga. Inače internetom kruže na svim mogućim "invalidskim" i sličnim kanalima u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Srbiji stare vijesti o gluhim u Hrvatskoj, uglavnom posuđene iz CroDeafWeba... Sada do nas stiže vesela vijest da je Savez angažirao suradnika-ročnika koji će postaviti poseban WEB Hrvatskog saveza u modernoj verziji. Očekujemo to nestrpljivo i samo se nadamo da će se naći i suradnici koji će vijestima i drugim materijalima puniti stranice. Na par Webova Slovenskog saveza gluhih javlja se nekoliko stotina članova svojim priložima, pa zašto ne bi tako mogli i hrvatski gluhi?

PETRA REZAR - SLOVENKA GODINE?

Naša dobra prijateljica Petra Rezar, mlada gluha Slovenka fenomenalnih sposobnosti - urednica, novinarka i autorica knjiga, nastavnica u školi za gluhe, čelnica i animatorka u društvima gluhih - i što sve ne... mogla bi biti proglašena "Slovenkom godine" jer je stavljena na popis kandidatica i u tijeku je glasovanje. Bit ćemo sretni dođe li na prvo mjesto, ali i bez obzira na uspjeh u ovom natjecanju svatko se mora - ne samo u Sloveniji - pokloniti ovoj vrijednoj djelatnici. Od najranijeg djetinjstva je gluha ali po obrazovanosti i znanju jezika (i hrvatskog!) nitko joj nije ravan! Ne samo među gluhim!

KNJIŽICA VESNE IVASOVIĆ NA SLOVENSKOM!

Članica našeg uredništva Mr.sc. Vesna Ivasović, psihologinja zagrebačkog Centra "Slave Raškaj", napisala je i u našem Savezu izdala prije par godina knjižicu "Čujemo li gluhe?" - Ta je knjižica sada prevedena na slovenski, luksuzno opremljena i ilustrirana te izdana u visokoj nakladi - sve trudom Petre Rezar. Svečana prezentacija obavljena je u Ljubljani 20. siječnja 2006.

GLUHI LIJEČNIK DR. SEBASTIANO MONTALTO U SLOVENIJI

Od 15. do 21. siječnja 2006. boravio je u Sloveniji ovaj naš stari prijatelj iz Italije, s kojim smo u neprekinutoj prijateljskoj vezi preko 40 godina (od Svjetskog kongresa gluhih u Stockholmu, 1963.). Do ovog posjeta došlo je na našu inicijativu i uz naše posredovanje. Dr. Montalto posjetit će društva i ustanove za gluhe, održati više predavanja i sudjelovati na okruglom stolu. On je već pet-šest godina u mirovini, ali djeluje kao aktivni vanjski suradnik Talijanskog saveza pa je u tom svojstvu i nama uvijek bio pri ruci, kad smo trebali tekstove talijanskih zakona i drugo. Prije toga, kao urednik revije za gluhe dao nam je posebnu rubriku u kojoj smo objavljivali zanimljivosti o gluhima iz Hrvatske i svijeta. Nadamo se da će u budućnosti biti stvoreni uvjeti da dr. Montalta pozovemo u Hrvatsku.

GLUHA ITALIJA - ZEMLJA BROJNIH AKCIJA I KONFRONTACIJA

Nigdje na svijetu se toliko pozornosti ne posvećuje gluhima kao u Italiji. Nema područja rada s gluhima o kojem se tamo ne raspravlja i to naširoko, duboko, žestoko. Obrazovanje, socijalna zaštita, ljudska prava, rad s odraslima - sve je pokriveno zakonodavstvom i nizom modela praktičnog djelovanja. - Talijanski savez gluhih bio je i ostao desetljećima uzorom samosvjesnog i neovisnog organiziranja odraslih gluhih. Od Talijana smo učili i mi i Svjetska federacija gluhih, koja je u Rimu rođena 1951. godine.

Danas tu organizaciju vodi jedna izvanredno sposobna gluha žena, gospođa Ida Collu, koja uživa plebiscitarnu podršku gluhih (što nije mala stvar u zemlji gdje su gluhi mediteranski žestoki i "svadljivi" - baš kao i naši). - Razmišljamo o pisanju jedne knjižice u kojoj bismo dali sažetak talijanskih propisa, prakse i oblika borbe gluhih za njihova prava. Za naše prilike, jer srodniji smo Talijanima nego Skandinavcima ili Amerikancima (koje najviše citiramo), to bi mogla biti vrlo zanimljiva i korisna edicija.

BEZDAN (DEZ)INFORMACIJA O DANU GLUHIH

Zbunjeni različitim podacima o datumu Dana gluhih pokušali smo preko interneta i izravnim pitanjem na razne strane dobiti provjereni podatak. Ali zbunili smo se još više: u većini kalendara kao Dan gluhih označen je 28. rujna. Na internet stranicama "Plive" i gradskih organa Zagreba gluhima se čestita 1. rujna kao njihov dan. Našli smo još barem deset različitih datuma "Dana gluhih" u Hrvatskoj i u svijetu - najčešće su to datumi u rujnu, ali ima ih i u prosincu ili proljetnim mjesecima...

Pitali smo gospođu Collu, predsjednicu Talijanskog saveza. Ona kaže da Talijani slave ne dan nego Tjedan gluhih, posljednji u rujnu. U enciklopediji gluhoće na webu Talijanskog saveza navodi se da je prvi put Dan gluhih proslavljen u Torinu, 28. rujna 1958., tj. 3 godine nakon zagrebačkog Svjetskog kongresa, pa možda ima temelja usmena predaja kako je ideja došla na tom Kongresu. Dobro se sjećamo da se prvih godina zaista slavio Tjedan gluhih, a ne Dan gluhih. A taj tjedan bio je **posljednji puni tjedan u rujnu**, s tim da bi vrhunac proslave bio posljednja nedjelja. A u slučaju kad rujna ima 5 nedjelja, kao ove, 2006. godine, onda bi Dan gluhih bio četvrte nedjelje - ove godine, dakle, **24. rujna 2006.!** Uputili smo pitanje o Danu gluhih Svjetskoj federaciji gluhih - ali je odgovor bio... muk! Uvaženi dr. Ljubomir Savić pisao je s Dragoljubom Vukotićem povijest Svjetske federacije gluhih te su im bili dostupni svi dokumenti - možda bi on mogao razriješiti zagonetku, tko, gdje, kada je predložio a koji forum u zaključak pretočio proslavu Tjedna i (ili) Dana gluhih!

"UMJETNE PUŽNICE" DOPUZALE I U NAGLUHA UHA!

Iz Kalifornije smo od doktora Željka Žic, brata naše članice Blanke Žic-Lesić, dobili članke iz američkog tiska o širenju prakse kohlearne implantacije (koja je kod nas neznačajki preimenovana u "umjetnu pužnicu" - iako je to stručan naziv jedne posve drugačije, obično keramičke, "proteze" koja nema funkciju kohlearnog implantata - pužničkog usadka). - Iz ovih članaka vidljivo je da su proizvođači i liječnici promijenili kriterije: sada se kohlearni implantat sve više stavlja i nagluhim osobama, koje su ranije bile isključene. Novinari zlobno primjećuju kako je broj gluhih bio premalen, a nagluhih ima na milijune, pa se biznismeni sjetili kako profite osigurati na dulji rok! Ovo, dakako, ne znači da je, kako neki gluhi tvrdoglavci misle, operacija beskorisna! Ima ljudi kojima je vratila radost sluha i života, djece kojoj je omogućila rast i obrazovanje u govornom okruženju... Kako kada i kako kome, operacija koristi ili ne koristi. Srećom više se ne čuje da bi operacija nekoga "ekspedirala" izvan života, jer danas liječnici znaju kako spriječiti moguće fatalne posljedice.

MONOGRAFIJA "NEKAD I SAD" TISKANA U SPLITU

Krajem prošle godine Udruga gluhih i nagluhih osoba grada Splita i Županije splitsko-dalmatinske izdala je pozamašnu, tvrdo ukoričenu knjigu s kolor ilustracijama, u kojoj je opisano djelovanje te

udruge, ali i mnogo više od toga. Knjigu je napisala suradnica Udruge Branka Divić, bivša ravnateljica škole za gluhu djecu u Splitu, a predgovor predsjednik Hrvatskog saveza gluhih, Andrija Halec. - Pohvalno je što su ovom knjigom sačuvani vrijedni povijesni podaci o gluhima ne samo u Splitu već i u čitavoj Dalmaciji. - Autorica, svjesna da nije lako opisati povijest udruge koja svoje početke ima u godinama prije Drugog svjetskog rata, ispričava se u uvodu. Kako saznajemo, neki su stari članovi splitskog Saveza uistinu prigovorili zbog izostavljanja niza važnih povijesnih podataka i imena pojedinaca. Ne ćemo detaljno o tome ovdje govoriti, već ostavljamo samim Splićanima da se dogovore s autoricom i izdavačem pa da se u dogledno vrijeme knjiga dopuni bilo dodatkom ili da se tiska novo izdanje.

TONE LI "KULTURA GLUHIH" U... SUPKULTURU?

Pero Šakić, vjerni stari suradnik Ukratkog, skromno misli da su nove generacije gluhih bolje školovane od nas starih. Možda i jesu, jer danas gluhi duže sjede u školskim klupama, a ima ih više koji se diče diplomama visokih škola i fakulteta. Napredak je trebalo i očekivati - zar ne? - uz sve nove obrazovne metode, pomagala, uz brojnije stručnjake za obrazovanje gluhih... Slušni aparati, kohlearni implantati, znakovni jezik u školama, tumači-pomagači u razredima i na fakultetima - i još štošta u novije se doba mladima pruža - a u naše vrijeme, prije oko pol stoljeća, toga nije bilo.

Ipak, kad razgovaramo s mlađim gluhima ili prolistamo njihove publikacije, kad pročitamo izvješća s međunarodnih i domaćih skupova ostajemo pomalo - razočarani! Svaka čast izuzetnim pojedincima, ali opći je dojam da je suvremena "kultura gluhih", kojom se toliko ponosimo, došla u ćorsokak, postala jedna manje vrijedna "supkultura" koja se teško može mjeriti s kulturom zajednice gluhih od prije pol stoljeća... Razina općeg znanja i pismenosti današnjih mladih čini nam se nižom, broj zrelih intelektualaca i u opću kulturu društva integriranih gluhih kao da je manji... Kad pogledamo nove hrvatske časopise gluhih, čak i one koji okupljaju mlađu intelektualnu "kremu" gluhih, zaključujemo da po "pismenosti" ne dosežu razinu nekadašnjih listova gluhih.

Nekada su, priznajemo to, i kod nas i u svijetu "elitu" gluhih činili uglavnom "postlingvalci" - oni koji su sluh izgubili u kasnijem djetinjstvu pa im dalje školovanje i uklapanje u opću kulturu nije im bilo naročit problem. A danas više nema epidemija meningitisa da zajednicu gluhih opskrbljuju perspektivnim intelektualcima.

Doduše i mnogi potpuno gluhi "prelingvalci" u prošlosti su se, obično uz pomoć roditelja i u redovitim školama, savršeno obrazovali pa svojim znanjem i visokom pismenošću potpuno uklopili u opću kulturu. Nećemo spominjati imena, ali znamo na tucete takvih, sada starijih ili pokojnih gluhih iz zemlje i svijeta. Gluhi kolega Ivo Fanuko, akademski slikar, kaže da smo mi gluhi nekada bili ambiciozniji, stvarno smo nastojali afirmirati se i u svemu mjeriti sa "čujućim" kolegama - u školi, na poslu, u umjetnosti, novinarstvu, športu i na svim drugim područjima...

Danas pak gluhe zavarava, uspavljuje i tjera u "geto" mit "kulture gluhih" kao tobože "jednako vrijedne kulture", sa znakovnim jezikom koji je navodno u svemu ravan verbalnim, narodnim jezicima (iako je izvan pameti vjerovati da bi jezik bez pisma, sa svega nekoliko stotina znakova mogao nadomjestiti govorni jezik koji ima nekoliko stotina tisuća riječi i bogatu baštinu pisane riječi).

SKANDINAVIZACIJA I AFRIKANIZACIJA SVJETSKE FEDERACIJE GLUHIH?

Gledamo popis članova vrhovnog organa Svjetske federacije gluhih (SFG) pa očima ne vjerujemo. Od 11 osoba koje čine najviši njen organ, "WFD Board", 4 su Skandinavca (2 Finca, Šveđanin i Norvežanin), 3 Afrikanca, po 1 iz SAD, Kanade i Kolumbije te 1 Španjolac. - Nikoga iz južne, srednje, istočne Europe - iz Italije, Francuske, Njemačke, Engleske, Rusije...! - A to su zemlje gdje se Federacija rodila, one su desetljećima bile srce i snaga ove organizacije. Doduše, postoji Europska unija gluhih (EUD) koja okuplja udruge iz država EU i u nekom čudnom "suradničkom odnosu" sa SFG, ali i Skandinavci su iz država EU pa opet u SFG. Postoje, barem na papiru, i neki regionalni Sekretarijati za Istočnu Europu, za Aziju i Latinsku Ameriku... ali činjenica je da se SFG kao globalna organizacija posljednjih godina potpuno "izgubila", zanijemila i zamrla...Bez novaca, bez tajnika i jačih dužnosnika.

Ipak, kao da je sada, na početku 2006. malo živnula? Bliži se Svjetski kongres gluhih (Madrid, 2007), a ova manifestacija, koja se održava svake 4. godine, pomaže Svjetskoj federaciji da se održi barem na (virtualnom) životu. Nakon pol godine šutnje javio se ovih dana na WEB stranicama SFG njen predsjednik Markku Jokinen, Finac. Saznajemo da je SFG, nakon odlaska Generalne tajnice, Australke Aquiline, sada "podstanar" Finskog saveza gluhih, koji joj je dao ured i dvije službenice koje rade uz stručnu pomoć nekoliko dobrovoljnih vanjskih suradnika. Programi i planovi se pripremaju, možda uskoro dobijemo vedrije vijesti o ovoj organizaciji, kojoj smo i mi prije 50 godine bili udahnuti mnogo života i poleta na zagrebačkom Drugom svjetskom kongresu gluhih.